

NGHIÊN CỨU HOA VĂN HOA SEN ỨNG DỤNG TRÊN PHÁP PHỤC DÀNH CHO NỮ PHẬT TỬ TỪ 30 ĐẾN 55 TUỔI TẠI ĐỊA BÀN HÀ NỘI

RESEARCH ON LOTUS FLOWER PATTERN APPLIED ON DHARMA DRESS FOR FEMALE BUDDHISTS FROM THE AGE OF 30 TO 55 YEARS OLD IN HANOI

Phạm Thị Hạnh¹, Nguyễn Thị Hồng Nhung¹, Đào Thị Nhung²,
Cấn Đỗ Thúy Quỳnh², Bùi Thị Thùy², Nguyễn Thị Kim Hòa^{3,*}

TÓM TẮT

Cùng với sự phát triển của Phật giáo, ngày nay nhu cầu sử dụng pháp phục ngày càng tăng cao. Tuy nhiên việc nghiên cứu ứng dụng hoa văn trang trí trên pháp phục còn chưa nhiều. Bài báo này trình bày nghiên cứu ứng dụng hoa văn hoa sen trên pháp phục dành cho nữ Phật tử độ tuổi từ 30 đến 55 tuổi tại địa bàn Hà Nội. Từ đó, đưa ra kết quả các bộ pháp phục nữ Phật tử dựng trên hình mẫu hoa văn hoa sen các thời kì và vẻ đẹp hoa sen hiện đại có tính ứng dụng thực tiễn, giữ gìn và phát huy văn hóa truyền thống dân tộc.

Từ khóa: Phật giáo, hoa văn hoa sen, pháp phục nữ Phật tử.

ABSTRACT

Along with the development of Buddhism, today the demand for the use of Dharma clothing is also increasing. However, the research on the application of decorative patterns on French clothing is still not much. This paper presents study the application of lotus flower pattern on Dharma clothing for female Buddhists aged from 30 to 55 years old in Hanoi. Since then, the results of the Buddhist women's dharma uniforms built on the lotus flower pattern of different periods and the beauty of modern lotus flowers have practical application, preserving and promoting the traditional culture of the nation.

Keyword: Buddhism, lotus flower pattern, Dharma dress for Buddhist women.

¹Lớp Công nghệ May 2 - K14, Khoa Công nghệ May và Thiết kế thời trang, Trường Đại học Công nghiệp Hà Nội

²Lớp Công nghệ May 3 - K14, Khoa Công nghệ May và Thiết kế thời trang, Trường Đại học Công nghiệp Hà Nội

³Khoa Công nghệ May và Thiết kế thời trang, Trường Đại học Công nghiệp Hà Nội

*Email: kimhoa.tktt@gmail.com

1. GIỚI THIỆU

Nước ta vốn là một quốc gia với lịch sử, văn hóa lâu đời. Điều này thể hiện khá rõ qua các loại trang phục truyền thống độc đáo, đa dạng và nhiều màu sắc. Bên cạnh áo dài được coi là quốc phục của Việt Nam thì pháp phục cũng là loại trang phục thể hiện rõ về những nét văn hóa đặc sắc mà cha ông ta đã để lại. Ngày nay, nhu cầu sử dụng pháp phục ngày càng cao thì càng có nhiều những thiết kế độc

đáo, đổi mới và sáng tạo nhưng vẫn duy trì được nét đẹp văn hóa truyền thống của Việt Nam.

Pháp phục của người tu sĩ Phật giáo là biểu trưng của đạo pháp, của nhà tu hành chân chính. Pháp phục tương tự như trang phục truyền thống, là mẫu trang phục đại diện cho những vị Phật tử, người xuất gia, những nhà sư hay tu sĩ, cư sĩ, đạo sĩ... Myung Sook An đã nhắc đến mục đích của nghiên cứu Pháp phục là tìm ra màu sắc, hình thức, hoa văn, chất liệu, cách trang trí của trang phục được xuất hiện, đồng thời tìm cách thay đổi quy trình theo thời đại[1]. Theo thống kê của Ban Tôn giáo chính phủ Việt Nam năm 2020, hiện có hơn 4.600.000 tín đồ Phật giáo [2]. Số lượng tín đồ Phật giáo nhiều theo đó là nhu cầu sử dụng pháp phục khi đi lễ chùa và trong đời sống. Đã có một số nhà thiết kế tại Việt Nam nghiên cứu và thiết kế các bộ sưu tập về trang phục Phật tử, điển hình là nhà thiết kế Kim Ngọc đã cho ra mắt nhiều bộ sưu tập như "Nguyện ước", "Ban mai",... Tuy nhiên, chủ yếu các bộ sưu tập này chỉ đề cập đến chất liệu, màu sắc của trang phục mà chưa đi sâu vào hoa văn trang trí.

Từ ngàn xưa, hình ảnh những bông hoa sen đã được xem như một biểu tượng thiêng liêng và cao quý đối với các tôn giáo. Với nét đẹp thanh cao và trong sáng nên hoa sen đã trở thành loài hoa tượng trưng cho Phật giáo.

Nghiên cứu ứng dụng hoa văn hoa sen thiết kế pháp phục dành cho nữ Phật tử độ tuổi từ 30 đến 55 tuổi tại địa bàn Hà Nội, đưa ra những số liệu khảo sát cụ thể và sản phẩm phù hợp với nhu cầu thị trường người tiêu dùng. Đồng thời, qua đây tác giả mong muốn có thể giữ gìn và phát huy văn hóa truyền thống dân tộc Việt.

1.1. Tổng quan về pháp phục

Pháp phục Phật giáo được xem là hình thức thể hiện thân giáo, đó là pháp tướng bên ngoài của người xuất gia [3]. Phật giáo Việt Nam hiện nay có rất nhiều hệ phái như: Bắc tông, Nam tông, Khất sĩ, Hòa hảo,... nhưng tập trung chủ yếu là hệ phái Bắc tông và Nam tông. Hai hai hình thức trang phục chính để mặc trong sinh hoạt thường nhật và pháp phục mặc trong các nghi lễ.

Trang phục Phật tử là trang phục lễ chùa thể hiện sự thành tâm, kính trọng với Phật pháp. Phật tử có thể chọn những trang phục dài kín đáo và thanh lịch đem lại cảm giác thoải mái, dễ chịu, gọn gàng,... tạo cho người mặc tâm an, sự thanh tịnh khi đến chùa hoặc những nơi tôn nghiêm.

1.2. Hoa văn trang trí trên Pháp phục

Ở Việt Nam, đề tài hoa xuất hiện khá sớm trong nghệ thuật trang trí cổ truyền. Ngay từ thời hậu kỳ đồ đá cũ, người Việt cổ ở Mai Pha đã biết khắc rạch lên đồ gốm của mình những hoa văn 4 cánh kiểu hoa thị. Hoặc sang thời Phùng Nguyên cư dân Việt cổ vùng Hoa Lộc đã biết kẻ những hình hoa 4 cánh trang trí thành dải dài hoặc một loại có đài to tròn ở giữa và các nhị như những chấm nhỏ bao quanh [4]. Cho đến giai đoạn đầu thời kỳ Phong kiến độc lập này đề tài hoa đã có mặt nhiều trong văn hóa nghệ thuật. Nhiều loài hoa như hoa cúc, hoa mai, hoa sen...

Một số đồ án các loại hoa như: Hoa sen, hoa cúc, hoa mẫu đơn, hoa mai,... ngoài ra, còn có một số hình mẫu khác nữa như hoa lan, hoa hải đường,... Chúng được nghệ nhân khai thác, phản ánh dưới nhiều góc độ bố cục khác nhau để tạo nên bộ mặt phong phú, đẹp đẽ và sang trọng cho nền nghệ thuật trang trí thời bấy giờ [5].

1.3. Giới thiệu chung về hoa sen

Hoa sen (tiếng Phạn: padma; tiếng Nhật: renga) trong Phật giáo là biểu tượng của sự thuần khiết và sinh hóa hỗn nhiên (svayambhu). Theo kinh Lalitavistara, phần tâm linh của con người thì vô nhiễm, giống như hoa sen mọc trong bùn mà không bị hôi tanh bởi bùn.

Một số màu sắc hoa sen phổ biến:

- + Hoa sen trắng
- + Hoa sen hồng
- + Hoa sen Quan âm

Nét đẹp hoa sen trong Phật giáo: Vượt lên tất cả các tôn giáo khác, hoa sen có ý nghĩa lớn lao đối với đạo Phật. Bởi vì hoa sen có những đức tính cao quý, gắn gũi với triết lý của Phật giáo đó là: tính không nhiễm, tính trong thanh, hương vị thủy mị, tính tinh khiết, tính cố gắng và kiên nhẫn [6].

Nhắc đến hoa sen người ta còn nhớ đến vẻ đẹp của hoa sen trong thơ ca, nghệ thuật, kiến trúc. Những công trình kiến trúc tiêu biểu với hình tượng hoa sen thường xuất hiện trong những giai đoạn hưng thịnh của Phật giáo: Thời Lý thế kỷ thứ 11 với Chùa Một Cột (Hà Nội); thế kỷ thứ 17 với tháp Cửu Phẩm Liên Hoa, Bắc Ninh; thế kỷ 18 với Chùa Tây Phương, Chùa Kim Liên (Hà Nội);... Nét đẹp của hoa sen cũng gắn liền với vẻ đẹp người phụ nữ Việt.

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Đối tượng nghiên cứu

- Để nghiên cứu đối tượng thiết kế phục vụ cho đề tài, nhóm nghiên cứu tập trung chủ yếu vào đối tượng là phụ nữ. Những đối tượng này chia ra cụ thể thành 2 nhóm tuổi chính:

+ Độ tuổi từ 30 - 45: Đây là độ tuổi mà người phụ nữ hoàn thiện về tính cách lẫn ngoại hình một cách đầy đủ nhất. Phần đông người ở độ tuổi này đã có gia đình. Phong cách thời trang, gu thẩm mỹ cũng trở nên đậm đà và có tính lựa chọn cao hơn. Sản phẩm họ hướng đến thường có tính hướng thiện nên họ sẽ có mối quan tâm đến những dòng sản phẩm về pháp phục.

+ Độ tuổi từ 45 - 55: Giai đoạn này họ là những người sắp và có thể đã nghỉ hưu, họ dành nhiều thời gian rảnh rỗi để quan tâm đến đời sống cá nhân gia đình. Độ tuổi nữ 45 - 55 có xu hướng quan tâm đến các hoạt động thiện nguyện công đức tham gia các công quả, lễ Phật trên chùa cũng như có nhu cầu quan tâm cao đến các dòng sản phẩm về pháp phục. Việc lựa chọn pháp phục của họ hướng tới sự thoải mái cũng như tính thẩm mỹ đặc biệt là về họa tiết hoa văn cho trang phục.

2.2. Phạm vi nghiên cứu

Khảo sát được thực hiện từ tháng 1/2022 đến 2/2022 tại các quận, huyện thuộc thành phố Hà Nội, Việt Nam. Bằng phương pháp điều tra, khảo sát, nhóm tác giả tiến hành khảo sát khách hàng mục tiêu qua phiếu điều tra. Với 100 phiếu khảo sát được gửi tới các nhóm đối tượng

- Việc điều tra được thực hiện bằng hình thức: Khảo sát online

Lập biểu mẫu - Google form, các câu hỏi được lập trên hệ thống mạng máy tính, việc khảo sát được thực hiện online thông qua các kênh như: trên các trang fanpage và các hội nhóm Phật tử của các chùa, diễn đàn và các kênh thông tin khác trên mạng xã hội.

- Nội dung chính của phiếu khảo sát: tìm hiểu khách hàng về nhu cầu sử dụng pháp phục nữ Phật tử có hoa văn trang trí, cụ thể:

- + Chất lượng sản phẩm
- + Kiểu dáng, màu sắc sản phẩm
- + Họa tiết trang trí trên trang phục.

2.3. Các phương pháp nghiên cứu

Để xác định được ứng dụng của hoa văn hoa sen lên pháp phục dành cho nữ Phật tử nghiên cứu sử dụng phương pháp thu thập số liệu để tìm kiếm và tổng hợp thông tin, lựa chọn từ các công trình nghiên cứu khác. Từ đó, các tác giả lựa chọn và đề xuất mô hình nghiên cứu để phù hợp với mục tiêu.

Nhóm nghiên cứu đã chuẩn bị mẫu đơn, phát đơn và thực hiện khảo sát 100 mẫu đơn với đối tượng là nữ trên địa bàn thành phố Hà Nội, mục đích là tìm hiểu mong muốn nhu cầu sử dụng trang phục dành cho nữ Phật tử từ 30 đến 55 tuổi tại địa bàn Hà Nội

Nhóm nghiên cứu đã thực hiện hai cuộc khảo sát với hai nội dung:

+ Khảo sát về nhu cầu sử dụng pháp phục của nữ Phật tử trên địa bàn thành phố Hà Nội. Phương pháp nghiên cứu được tiến hành thuận lợi, ngẫu nhiên, đảm bảo theo đúng yêu cầu mục tiêu nghiên cứu. Kết quả là thông tin đại diện

cho khách hàng nữ về mong muốn nhu cầu của người sử dụng pháp phục dành cho phụ nữ tuổi từ 35 - 55 trên địa bàn Hà Nội.

+ Khảo sát về nhu cầu ứng dụng của hoa văn hoa sen trên địa bàn Hà Nội. Sau khi khảo sát về nhu cầu, nhóm nghiên cứu đã có được kết quả đánh giá khách quan của đối tượng về các mẫu sản phẩm thời trang của nhóm đang nghiên cứu.

3. ỨNG DỤNG HOA VĂN HOA SEN VÀO THIẾT KẾ PHÁP PHỤC DÀNH CHO NỮ PHẬT TỬ

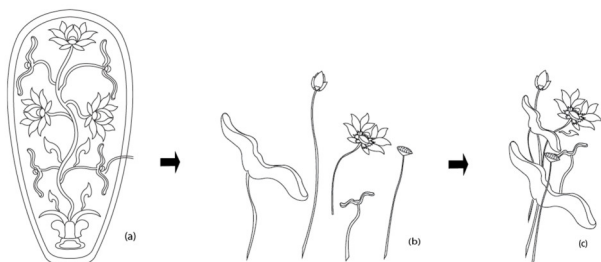
Từ mong muốn của đối tượng nghiên cứu về kích thước, kiểu cách họa tiết trang trí, dựa trên các hoa văn hoa sen thời Lý, Trần, Lê Sơ, nhóm nghiên cứu đã thiết kế các mẫu hoa văn trang trí. Trong đó, mỗi nhóm mẫu họa sen bao gồm họa tiết chủ đạo và nhiều họa tiết nhỏ. Mỗi hình hoa văn có thể trang trí trên các vị trí khác nhau của trang phục: thân áo, ngực áo, vai áo, cổ áo, tay áo, gấu áo,

Hình 1. Một số hoa văn hoa sen trang trí

3.1. Kết quả hoa văn hoa sen ở mẫu số 1

Trong mẫu số 1 Nhóm sử dụng hoa văn hoa sen trang trí trên phần ngực áo phối màu xanh tím than... từ đó tạo ra được điểm nhấn cho mẫu pháp phục, mềm mại và nhẹ nhàng.

Hình 2. Cách điệu hoa văn hoa sen sử dụng cho mẫu

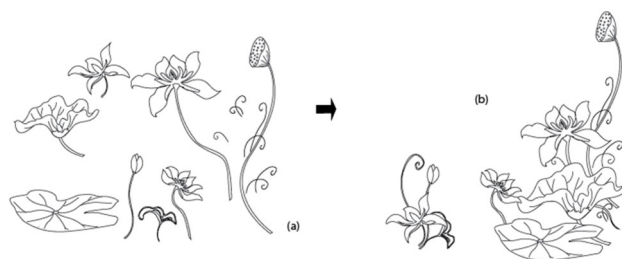
Hình 3. Trang trí hoa văn trên mẫu số 1

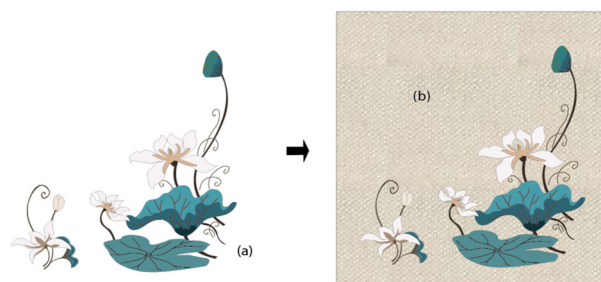
Hình 4. Mẫu hoa văn hoa sen trên pháp phục Phật tử số 1

3.2. Kết quả hoa văn hoa sen ở mẫu số 2

Mẫu hoa sen được cách điệu theo đường mở và đường gấu của áo kết hợp bông sen trang trí trên vai tạo ra bố cục được chặt chẽ hơn

Hình 5. Kí họa và cách điệu hoa văn hoa sen sử dụng cho mẫu 2

Hình 6. (a) Vẽ màu (b) Ghép màu vải

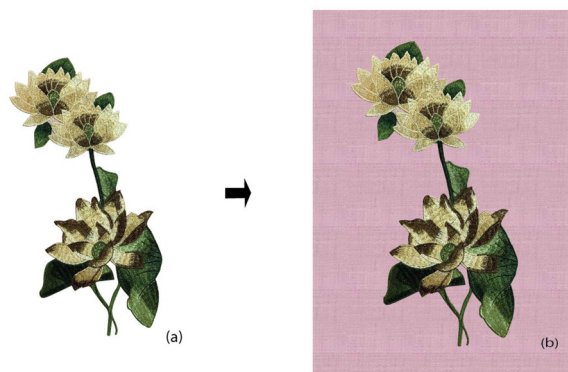
Hình 7. Trang trí hoa văn hoa sen trên mẫu số 2

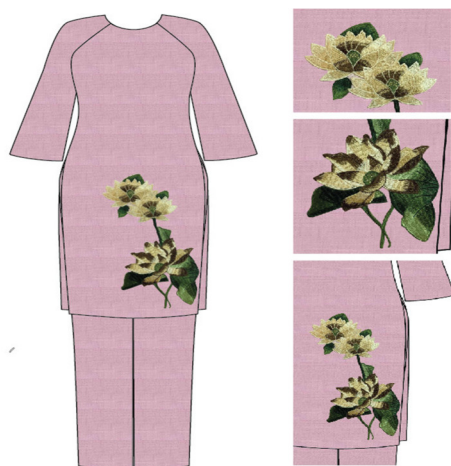
Hình 8. Mẫu hoa văn hoa sen trên pháp phục Phật tử số 2

3.3. Kết quả hoa văn hoa sen ở mẫu số 3

Mẫu hoa sen được thêu đắp và thiết kế cách điệu từ những đóa sen trong thiên nhiên được trang trí thêu đắp phía dưới tà áo tạo cho bộ pháp phục thêm mềm mại

Hình 9. Hình hoa văn có sẵn được trang trí trên vải

Hình 10. Hình ảnh may mẫu số 3

Hình 11. Mẫu hoa văn hoa sen trên pháp phục Phật tử số 3

4. KẾT LUẬN

Dựa trên nghiên cứu và thực nghiệm, các tác giả đã hoàn thiện các phần nghiên cứu họa tiết hoa sen trang trí về ứng dụng hoa văn hoa sen lên pháp phục dành cho nữ Phật tử độ tuổi từ 35 - 55 tại địa bàn thành phố Hà Nội.

Dựa trên những hoa văn hoa sen thời Trần và hoa văn hoa sen trên gốm hoa nâu thời Lý Trần và các xu hướng hiện đại đã được kết hợp cùng với nhau một cách hài hòa, để tạo ra mẫu thiết kế hoa văn hoa sen. Hoa văn đã được thiết kế vẫn giữ nguyên những nét đẹp của hoa văn hoa sen thời lịch sử đồng thời mang hơi thở hiện đại.

Hoa văn hoa sen thiết kế trên trang phục nữ Phật tử có tính ứng dụng cao, mang đậm giá trị thẩm mỹ và có đầy tính sáng tạo.

Qua quá trình nghiên cứu, các tác giả đã nhận ra rằng mỗi một dấu ấn lịch sử xưa đều có những nét đẹp hoài cổ, cần được giữ gìn và phát triển để có thể tiếp cận đến nhiều đối tượng hơn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. *A Study on the Costumes in a Portrait of the Buddhist Monk of the SONG KWANG. Temple_Myung Sook An_Dept. of Apparel Design, Kwang Ju Univ.* (1993. 8. 23)
- [2]. <https://phatgiao.org.vn/goc-nhin-ve-van-de-thong-ke-so-luong-tin-do-phat-giao-d39015.html>
- [3]. <https://gdptvietnam.org/tim-hieu-phap-phuc-phat-giao-viet-nam.gdpt>
- [4]. Hoàng Xuân Chinh, Nguyễn Ngọc Bích, 1978. *Di chỉ Khảo cổ học Phùng Nguyên*. NXB Khoa học Xã hội, Hà Nội.
- [5]. Nguyễn Du Chi, 2003. *Hoa Văn Việt Nam*. Trường Đại học Mỹ thuật Hà Nội.